

HZ. MUHAMMED'İN AİLESİ İÇİNDEKİ ÖRNEK DAVRANIŞLARI (2)¹

Prof.Dr. Mehmet Zeki AYDIN²

İslâm peygamberi Hz. Muhammed, Müslümanlar için bir örnektir. Bununla ilgili Kur'an'ı Kerim'de Yüce Allah şöyle buyuruyor: “Andolsun, sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü umanlar ve Allah'ı çokça zikredenler için Allah'ın Resûlü'nde güzel bir örnek vardır.”³

Hz. Peygamber, diğer insanlarla olduğu gibi akrabaları ile de iyi ilişkiler kurmuştur. Çünkü Kur'an'ı Kerim akraba ile iyi ilişkilerin önemine dikkat çekiyordu. Bu nedenle akraba ziyaretini düzenli hâle getirmiş, bu yöndeki toplumsal sorumluluğa vurgu yapmıştır. O, akrabalık bağlarını güçlendirmeye gayret etmiş ve akraba ilişkilerine yönelik tavsiyelerde bulunmuştur.

Peygamberimiz, akrabalarla ilişkilerin, her ne olursa olsun, devam ettirilmesini öğütlemiştir. Onlara karşı hep iyilikte bulunulmasını, kaba davranılmamasını söylemiştir. Akrabaları ile ilişkileri güzel olanların Yüce Allah tarafından sevildiğini de belirtmiştir. Peygamberimize bir gün bir adam gelir: “*Ben akrabalarımı ziyaret ediyorum ama onlar beni ziyaret etmiyorlardır.*” Bunun üzerine Peygamberimiz, «*Olsun, sen onları ziyaret etmeye devam ettiğin sürece Allah, seninledir.*»⁴ cevabını verir.

Peygamberimiz, akrabalarını sık sık ziyaret ederdi. Onlara iyilik ve ikramda bulunurdu. Gençlik döneminde ticaretle uğraşırken, yola çıkmadan önce akrabalarını ziyaret eder, dönüşte hediyeler getirirdi. Akrabalar arasında meydana gelen kırgınlıklarda arabuluculuk yapardı. Küs olanlar varsa onları barıştırırdı.

Hz. Peygamber'in aile bireyleri diğer toplum bireylerinden farklı değildi. Ancak, onun aile hayatında iyilik ve güzellikler konusunda daha seçkin özellikler de vardı.

Peygamberimizin ailesinin seçkin özelliklerinden birisi, ailesinde sevinçlerin ve sıkıntıların paylaşılmasıdır.

Hz. Peygamber, peygamber olmasına rağmen bizim gibi bir insandı. Bir insan olarak o da diğer insanlar gibi hayatı boyunca birçok sıkıntı ve güçlükle karşılaşmıştır. Kimi zaman üzülmüş, kimi zaman sevinmiştir. İşte bütün bu durumlarda duygularını eşi ve çocuklarıyla paylaşmıştır. Örneğin, çocukları dünyaya gelince sevinmiştir. Yedi çocuğundan altısının kendisinden önce ölmesine çok üzülmüştür. Her bir ölüm olayına aile bireyleri hep birlikte

¹ "Hz. Muhammed'in Ailesi İçindeki Örnek Davranışları", TRT radyolarında yapılan konuşma metni. Bu yazı, **Hepbahar Dergisi**, Yıl:2, sayı:5, Sivas Mart 2008, ss.14-16'a yayımlanmıştır.

² mzekiaydin@mynet.com www.mehmetzekiaydin.com

³ Ahzab suresi, 21.

⁴ Nevevî, **Riyazus Salihîn**, çev.:H.Hüsni Erdem, c.1, s.351.

üzülmüşlerdir. Aile bireylerinden hastalanan olduğunda el birliği ile yardımcı olmuşlardır. Tedavisi için bütün aile çaba sarf etmiştir.

O dönemlerde bazı yıllarda kuraklık nedeniyle kıtlıklar olmuştu. Gıda maddeleri ve hayvan yiyecekleri bulunamayan bu yıllarda sıkıntılar peygamber ailesince paylaşılmıştı. Bu kuraklık anlarında, şikayet edilmemiş, sıkıntılara el birliği ile karşı konulmuştur.

Peygamberimizin çocukları birbirlerini çok severlerdi. Vakitlerini birlikte geçirirler, kendi aralarında oyunlar oynarlardı. Peygamberimiz, ailesinde sevinç ve neşenin hâkim olmasını isterdi. Bunun için aileyi neşelendirecek, onların hoşuna gidecek işler yapardı. Kızlarının evliliklerinde hep birlikte sevinmişler, mutlu olmuşlardır.

Konukseverlik, bir çeşit sevgi, saygı ve fedakârlık göstergesidir. Bunu en açık biçimde Peygamberimizin yaşantısında görmemiz mümkündür. Peygamberimiz, çok misafirperver bir insandı. Ona her taraftan çok sayıda insanlar gelirdi. Gelen misafirlere bizzat kendisi hizmet ederdi.

Hz. Peygamber'in ailesine gelen misafirler hiçbir zaman yük olarak görülmemiştir. Gelen misafirlerden kimse rahatsızlık duymamıştır. Peygamberimiz misafir konusunda hiç ayırım yapmamıştır. Onun ailesinde, gelen misafir hangi din ve ırktan olursa olsun kendilerine ikramda bulunulmuştur. Aynı şekilde zengin, yoksul, dul, öksüz ve yetim tüm gelenler misafir edilmişlerdir. O, sık sık kimsesiz ve yoksulları evine davet eder yemek yedirirdi. Aynı şekilde evde yapılan yemeklerden muhtaçlara göndermiştir.

Peygamberimiz, her zaman yardımlar davranmış ve bunu tüm Müslümanlara tavsiye etmiştir. Kendisinden nakledilen bir hadis şöyledir: *“Allah’a ve ahiret gününe inanan, misafirlerine ikram etsin.”*⁵

Bir gün, peygamberimizin kapısına bir ihtiyaç sahibi geldi. O anda evde ona verecek bir şey yoktu. Komşularından yarım ölçek buğday ödünç aldı ve ihtiyaç sahibine verdi. Bir defasında bir alacaklı, alacağını istemeye gelince, peygamberimiz eşine şöyle dedi: "Ona bir ölçek buğday veriniz. Yarısı borcumuz için, diğer yarısı ise bizim ikramımız olsun."⁶

Peygamberimiz insanların en cömerdiydi. Kendisinden bir şey isteyen hiç kimseyi boş çevirmemiştir. Bir gün peygamberimize, bir parça kumaş hediye edilmişti. Buna ihtiyacı da vardı. Yanına oturanlardan biri “Bu ne iyi kumaş” deyince, peygamberimiz, kumaşı ona bıraktı.⁷

⁵ Buharî, Edep, s. 31.

⁶ Afzalur Rahman, **Hz. Muhammed Sallallahu Aleyhi Vessellem (Sîret Ansiklopedisi)**, c.3, s.257.

⁷ Diyanet İslâm İlmihâli, s.540.

Peygamberimizin ailesinde israf yapmamaya özen gösterilirdi. Çünkü israf gereksiz yere harcamak, saçıp savurmaktır, bu nedenle Allah tarafından yasaklanmıştır. Allah'ın verdiği nimetlerden ihtiyacı kadar faydalanmak gerekir. Peygamberimize göre, hangi konu olursa olsun, sınırı aşmak, ölçüsüz hareket etmek israftır. Yüce Allah da “*Yiyiniz, içiniz, israf etmeyiniz.*”⁸ buyurarak israfi yasaklamıştır.

Peygamberimiz çok sade bir hayat sürdürmüştür. O gençliğinde ve Hz. Hatice ile evlendikten sonra, ticaret yapmış ve varlıklı bir aile hâline gelmiştir. Buna rağmen o hiçbir zaman sade yaşantısını terk etmemiştir. Onun kıyafetleri, sade ve gösterişten uzaktı. Ev eşyaları konusunda da israftan sakınırdı. Onun evine, ihtiyaç olmayacak eşyalar satın alınmaz, ihtiyaç olan eşyalar kullanılırdı. Yiyecekler konusunda da israftan sakınılırdı. Evdeki ekmek artıkları atılmaz, mutlaka değerlendirilirdi. Yemekler israf edilmez, sofrada fazla çeşit bulundurulmazdı. Kızı Fatma'nın düğünü çok sade olmuş, lüks ve israftan kaçınılmıştır.

Bir gün Peygamberimiz, sahabîlerden birinin abdest alırken suyu israf ettiğini görür. “Bu israf nedir?” diye sorar. Bunun üzerine sahabî, “Abdestte israf olur mu” diye karşılık verir. Peygamberimiz: “Evet, akan bir nehrin kenarında bile olsan, normal bir miktarın üzerinde su kullanman israf olur.” buyurur.

Aile ve akrabamızdan sonra bize en yakın olanlar komşularımızdır. Peygamberimizin ailesinde komşuluk ilişkilerine önem verilirdi. Onlar, komşularına karşı nazik ve kibar davranmışlardır. Komşularla ilişkilerde daima saygılı olmuşlar, karşılaştıklarında hâl ve hatırlarını sormuşlardır. Evde yaptıkları yemeklerden komşulara da göndermişlerdir. İnsanlara yardım etmede önceliği komşulara vermişlerdir.

Peygamberimiz, komşu hakları ile ilgili olarak şu uyarıda bulunmuştur: “*Allah'a ve ahiret gününe inanan komşusuna eziyet etmesin.*”⁹ Komşuya eziyet etmemek yeterli değildir, iyilik etmek de önemlidir. Peygamberimiz, “*Allah'a ve ahiret gününe inanan, komşusuna iyilik etsin.*”¹⁰ buyurmuştur.

Komşularımıza karşı görevlerimiz; iyilik yapmak, onları incitmemek veya zarar vermemektir. Komşuların birbirlerine karşı ilişkilerinin nasıl olması gerektiğini soranlara Peygamberimiz, “*Hastalanınca geçmiş olsun ziyareti yap, ölüsü olunca cenazesine git, borç isterse ver, ihtiyaç içindeyse gider, mutluluklarını paylaş, acılarında teselli et, izni olmadan binanı onunkinden fazla yükseltme, onu rahatsız etme, bir meyve aldığında ona da ver.*”

⁸ Araf suresi, 31. ayet.

⁹ Diyanet, İslâm İlmihâli, s.484.

¹⁰ Diyanet, İslâm İlmihâli, s.485.

Vermiyorsan onu gizli al ve özendirmemek için çocuklarının onu açığa çıkarmasına izin verme."¹¹ tavsiyelerinde bulunmuştur.

Bir defasında, eşi Hz. Ayşe, peygamberimize gelerek, "İki komşum ve bir hediyem var. Hediyeği hangisine vereyim?" diye sordu. Peygamberimiz, "Kapısı daha yakın olana ver." buyurdu.¹²

Öksüzler ve yoksullar korunmaya, gözetilmeye muhtaç insanlardır. Peygamberimiz, her zaman etrafındaki yoksul insanlarla, yetim çocuklarla ilgilenmiş, onlara yardım etmiş ve onları koruyup gözetmeyi tavsiye etmiştir. Öksüzlerin yalnız kendilerini değil, onlara ait malları da korumak gerekir. Bununla ilgili Kur'an'ı Kerim'de şöyle buyrulur: *"Ergenlik çağına erişinceye kadar yetimin malına yaklaşmayınız."*¹³

Peygamberimiz, nerede bir öksüz görse, yanına gider, saçlarını okşar ve onu severdi. Hatta bir gün, ağlayan bir öksüz çocuğa rastlamış ve onu evine götürerek yemek yedirmiş ve üstünü temizlemiştir. Daha sonra da bu çocuğu evlat edinmiştir.¹⁴

Hz. Peygamber'in ailesinde öksüz ve yoksullar en iyi şekilde karşılanırdı. Zekat ve sadaka verirken bunların onurlarını kırmamaya özen gösterilmiştir. Evlerine konuk çağırıldığında, aralarında mutlaka yoksullar bulunmuştur. Bu konuda o şöyle buyurmuştur: *"Müslümanların evleri arasında en iyi ev, içinde kendisine iyi davranılan öksüz bulunan evdir. En kötüsü de içinde öksüz bulunup da kendisine kötü davranılan evdir."*¹⁵

Peygamberimizin, öksüzlere karşı davranışının en güzel örneğini, ünlü sahabi Enes bin Malik'e karşı davranışlarında görüyoruz. Küçük Enes, on yaşındayken peygamberimizin evinde kalmaya başladı ve vefatına kadar ona hizmet etti. Peygamberimiz, Enes'e her zaman çok iyi davranmıştır. Aynı şekilde diğer aile bireylerinin de ona iyi davranmalarını istedi. Bir defasında, bir hatasından dolayı Enes'i uyarmak isteyen eşine, "Bırakın çocuğu." diyerek müdahale etmiştir.¹⁶

¹¹ Afzalur Rahman, **Hz. Muhammed Sallallahu Aleyhi Vessellem (Sîret Ansiklopedisi)**, c.3, s.242.

¹² Buharî, Edep, s.32.

¹³ En'am suresi, 152. ayet.

¹⁴ Peygamberimiz Çocuklarla, D.İ.B. Yayınları, s.5-11.

¹⁵ İbn Mâce, Sünen, c.1, s.251.

¹⁶ Buharî, **Sahihî Buharî ve Tercümesi**, c.3, s.195.